

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Patent och innovationer för tillväxt och välfärd (SOU 2006:80)

N2007/3671/MK

Sammanfattning

- Konkurrensverket vill betona att kopplingen mellan antalet patent och tillväxt inte är så självklar som utredningen på sina ställen ger sken av; i utredningen fokuseras främst på patent som en tillväxtbefrämjande metod. Det finns en delikat balansgång mellan patent och väl fungerande marknader. Å ena sidan kan patent främja tillväxt och innovation men å andra sidan kan patent, och hur de kan komma att utnyttjas, begränsa och snedvrída konkurrensen. Alltför många och omfattande patent leder till höga transaktionskostnader och dessa kan bli så stora att tillväxt på ett område minskar på grund av fördröjda eller, i värsta fall, förhindrade affärstransaktioner.
- Konkurrensverket avstyrker utredningens förslag om att öronmärka 4±1 % av FoU-medlen till patent och IPR-relaterade frågor. Konkurrensverket bedömer detta som en mindre lämplig målsättning eftersom fler patent inte har något egenvärde i sig. En dylik målsättning riskerar att skapa felaktiga incitament hos företagen.
- Om man ska utvidga det patenterbara området genom att omformulera kravet på teknisk karaktär bör det finnas starka skäl för detta, vilket Konkurrensverket inte kan finna i föreliggande utredning. Då konsekvensanalys saknas i utredningen anser Konkurrensverket vidare att ytterligare analys krävs innan slutlig ställning kan tas i frågan.
- För små och medelstora företag, med begränsade resurser, kan patent vara svåra att försvara mot intrång. Om man väljer att avskaffa kravet på teknisk karaktär för patenterbarhet bör man analysera hur den nya sortens patent ska kunna upprätthållas vid eventuella angrepp.

- Konkurrensverket vill betona vikten av en tillräckligt hög uppfinningshöjd och vill i sammanhanget även betona vikten av väl avgränsade skyddsomfång, detta inte minst när nya områden patenteras.

Konkurrensverkets utgångspunkt är väl fungerande marknader till nytta för konsumenterna. Det finns en delikatt balansgång mellan patent och väl fungerande marknader. Å ena sidan kan patent främja tillväxt och innovation men å andra sidan kan patent, och hur de kan komma att utnyttjas, begränsa och snedvrída konkurrensen.

Från konkurrenssynpunkt är en avgörande frågeställning att det immaterialrättsliga systemet är utformat på ett sådant sätt att det understödjer dynamisk konkurrens, dvs. att samhällsekonomiskt motiverade och därmed välfärds-höjande innovationer kommer till stånd. Patent bör således innefatta ett skydd som är tillräckligt starkt för att någon ska vara villig att satsa de resurser som krävs för att ta fram en uppfinning, men inte så starkt att andra avstår från att ge sig in på det verksamhetsområde där patent förekommer.

Konkurrensverket kommenterar nedan ett antal av utredningens rekommendationer, vad gäller övriga rekommendationer har Konkurrensverket inga synpunkter. Konkurrensverket tillstyrker inget av utredningens förslag som bedöms komma att medföra ökade kostnader för samhället, och redovisar därmed heller inte finansieringsförslag vilket efterfrågas i remisskrivelsen.

1. Allmänna rekommendationer

1 b) Harmonisera det internationella patentsystemet (avsnitt 10.8.2)

Konkurrensverket är positivt till en harmonisering. Förekomsten av olika regler i olika stater kan utgöra hinder för den gränsöverskridande handeln och kan därmed verka konkurrenshämmande.

1 c) Rationalisera den internationella patentverksorganisationen (avsnitt 10.8.3)

Konkurrensverket är positiva till ett utökat nordiskt samarbete då många företag verkar på den nordiska marknaden, Konkurrensverkets principiella inställning är dock att en bredare ansats behövs i denna fråga. Konkurrensverket vill därför betona att ett nordiskt samarbete inte bör ses som någon slags ersättning för ett europeiskt samarbete, utan som ett komplement, så att dessa båda system harmoniseras. Parallellt med ett utökat nordiskt samarbete är det viktigt att Sverige aktivt deltar i, och påskyndar, patentverkssamarbetet i Europa.

1 g) Höj kravet på uppfinningshöjd (avsnitt 10.8.7.2)

Om patentansökningar godkänns för lätt finns en risk för överbelöning, dvs. att ensamrätten inte står i överensstämmelse med det bidrag till vetenskapen och tekniken som uppfinningen ger. Konkurrensverket vill därför betona vikten av tillräckligt hög uppfinningshöjd, och även i sammanhanget vikten av ett lämpligt avgränsat skyddsomfång, för väl fungerande marknader. Alltför många och omfattande patent leder till höga transaktionskostnader, dessa kan i sin tur bli så stora att tillväxt på ett område minskar på grund av fördröjda eller förhindrade affärstransaktioner. Detta är inte minst problematiskt för små och medelstora företag (SMF) eller nyetablerade företag som inte har tillräckligt med resurser för kostsamma förhandlingar med olika patenträttsinnehavare.

1 h) Omformulera kravet på teknisk karaktär och komplettera med ekonomiskt motiverade krav (avsnitt 10.8.7.3)

I utredningen konstateras att kravet på teknisk karaktär för patenterbarhet vare sig är juridiskt direkt grundat i lagtext eller ekonomiskt välgrundat. Som exempel på två områden som inte bör förhindras av krav på teknisk karaktär nämner utredningen patentering av datorrelaterade uppfinningar och av terapeutiska metoder.

Konkurrensverket anser att om man ska utvidga det patenterbara området bör det finnas starka skäl för detta, vilket Konkurrensverket inte finner i föreliggande utredning. Vidare anser Konkurrensverket att utredningen inte har gjort en tillräckligt grundlig analys för att det ska kunna ligga till grund för beslut på området då konsekvensanalyser genomgående saknas i utredningen.

Om man väljer att genomföra en förändring med en breddning av det patenterbara området bör man även analysera hur den nya sortens patent ska kunna upprätthållas och hur man på ett lämpligt sätt kan avgränsa skyddsomfånget.

3. Speciella rekommendationer**3 a) Åtgärder för ökning av patentmedvetande och rådgivning (avsnitt 11.2.5.1)**

I utredningen föreslås att en medvetandehöjning kopplas ihop med initiala insatser; bl.a. föreslås en utformning av särskilda program riktade mot "undermedvetna" företagstyper och sektorer.

Även om det ligger i utredningens uppdrag att föreslå åtgärder som kan leda till fler patentansökningar vill Konkurrensverket betona att antalet patent i sig inte har något egenvärde. En s.k. undermedveten sektor, som inte patenterar i hög

grad, behöver därmed alls inte vara mindre innovativ än en sektor med hög patenteringsbenägenhet.

3 f) Åtgärder för att öka företagens tillgång på patent- och IP-kompetens och anställning av interna patent- och IP-specialister (avsnitt 11.3.2.2)

e) Genomför särskilt riktade insatser;

I utredningen föreslås särskilt riktade insatser för förstagångsansökare av patent, speciellt då för SMF och enskilda forskare, uppfinnare och entreprenörer. För att introducera dessa i patentsystemet föreslås medvetandehöjning i kombination med avgiftsreducerad rådgivning och patentansökan.

Konkurrensverket anser inte att utredningen har visat att däri ligger det stora problemet, och avstyrker därmed förslaget om avgiftsreducerad rådgivning och patentansökan. En nog så viktig fråga för företagen är att kunna bevaka och skydda sina patent vid eventuella angrepp. Detta är en fråga som möjligen ligger något utanför utredningens uppdrag men som är viktig att uppmärksamma i sammanhanget. Inte minst för SMF och nyetablerade företag med begränsade resurser kan det vara svårt att hävda sin rätt på det patenträttsliga området.

3 g) Åtgärder för att öka FoU-resurserna (avsnitt 11.3.2.3)

I utredningen föreslås en öronmärkning inom ramen för avsatta FoU-medel i form av ett 4 % -igt mål i genomsnitt för andelen patent- och IPR-relaterade investeringar av FoU-medlen.

Konkurrensverket avstyrker förslaget om öronmärkning, detta eftersom antalet patent inte har något egenvärde i sig. Fler patent innebär inte per automatik högre innovationsgrad och tillväxt, och målet är således mindre lämpligt. En öronmärkning riskerar att skapa felaktiga incitament hos företag; målsättningen kan uppmuntra till att lägga resurser på "skrapppatent" hellre än att lägga mindre resurser än för målsättningen avsatta på patentfrågor. En rimlig målsättning är att FoU ska leda fram till en kommersiellt användbar produkt/arbetssätt, inte till patent i sig.

3 h) Åtgärder för stimulans av patenteringsbenägenheten genom faktorer väsentligen utanför enskilda företags kontroll (avsnitt 11.3.2.4)

b) Förbättra patentekonomin vid tvistemål;

Utredningen anser att ytterligare rekommendationer inte är påkallade inom ramen för utredningen eftersom arbete med en utredning av dessa frågor redan pågår (referens saknas dock i utredningen).

Konkurrensverket vill ändå betona vikten av att små och medelstora företag har tillgång till ett förutsebart, snabbt och billigt tvistlösningssystem. Detta är viktigt

dels för att den rättmätige innehavaren ska kunna dra nytta av sina rättigheter och
dels för att felaktigt utnyttjade patent kan leda till orättfärdiga konkurrens-
fördelar.

Detta yttrande har beslutats av ställföreträdande generaldirektören Jan-Erik
Ljusberg. Föredragande har varit Susanna von Post.

Jan-Erik Ljusberg

Susanna von Post